

Комар Ірина Віталіївна,
*студентка 2-го курсу магістратури факультету цивільної
та господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського
права і процесу Зятіна Д. В.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ «МИТНОГО БЕЗВІЗУ»

Зовнішньоекономічна сфера діяльності зазнала значних потрясінь в результаті повномасштабної війни на території України. Це гостро вплинуло на скорочення об'єму експорту та імпорту та призвело до падіння ВВП близько на 30% за останні 9 місяців [1].

Але розблокування портів Великої Одеси для експорту сільсько-господарської продукції, євроінтеграційні процеси та загальна тенденція уряду до стимулювання української економіки стримано оптимістично впливає на дані показники. Зокрема, впровадження транспортного та митного безвізу стало важливим кроком до укріплення українського бізнесу та іміджу нашої держави.

Транспортний безвіз перша із чотирьох важливих складових на шляху до вільної торгівлі з країнами ЄС. Підписання Україною Угоди про вантажні перевезення автомобільним транспортом, скасувало вимогу отримання перевізниками дозволу на перевезення та водійського посвідчення міжнародного зразка, що значно пришвидшує та спрощує доступ українського бізнесу до європейського ринку [2].

Митний безвіз, або процедура спільного транзиту (NCTS), який діє вже понад місяць (з 1 жовтня 2022 року), надав українським підприємцям ще більше можливостей, фактично стерши митні кордони між Україною та ЄС.

Перевагами спільного транзиту є [3]:

- відсутність потреби переоформлення митних декларацій, «один транспорт – одна митна декларація», яка визнається митними органами європейських держав;
- отримання спрощень, зокрема, фінансових гарантій, випуску транзитного вантажу за місцезнаходженням компанії, передбачених ст. 13 Митного кодексу України [4];

- зменшення рівня фальсифікацій супровідних документів, неправомірного тиску митниць і черг на митних пунктах пропуску.

Та не дивлячись на справедливо позитивні зміни, перехідний етап, який спостерігається зараз, має також і ряд недоліків.

Передусім, відсутність належної обізнаності серед бізнесу про переваги та вимоги застосування процедури спільного транзиту. За даними Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, 54 % підприємців станом на кінець жовтня не мають достатньо уявлення про роботу NCTS [5]. Хоча співвідношення не критичне, потреба у консультаційних роз'ясненнях та проведенні ознайомчих семінарів залишається актуальною.

Україна на засіданні робочої групи EU-СТС з питань спільного транзиту та спрощення формальностей у торгівлі товарами представила перші результати роботи спільного транзиту: кількість переміщень до кінця місяця сягнула більше 200. За словами Держмитслужби, це гарний показник для початку впровадження [6]. Але проти щоденних 50 тисяч оформлень в ЄС це лише свідчить про незначну привабливість спільного транзиту саме в сьогоднішніх реаліях [7].

Наступне, що викликає пересторогу в бізнесу – авторизація та отримання транзитних спрощень. Митний кодекс закріплює одні й ті ж самі критерії відповідності компаній для отримання статусу авторизованого економічного оператора (АЕО) та транзитних спрощень, такі, яким під час воєнного стану досить складно відповідати. Ще до 24 лютого непривабливість АЕО та проходження самої процедури авторизації характеризується довгою тривалістю проходження та прийняття митними органами відповідного рішення, серйозністю вимог і відповідним високим контролем та втручанням митниці в діяльність підприємства.

Відповідно до Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів з 2021 року залишається лише одна компанія у той час, коли в ЄС 70 % оформлень здійснюється компаніями зі статусом АЕО [8, 9].

Втім тенденція до зниження вимог, зокрема, щодо стійкості фінансового становища має зробити статус АЕО та отримання спрощень доступнішими.

Додатковим викликом перехідного етапу слід назвати фінансову гарантію, яка згідно з Угодою про спільний транзит є обов'язковою для всіх товарів [3].

Нині лише 14 установ можуть надавати фінансові гарантії компаніям зовнішньоекономічної діяльності, що може вплинути на зростання комісії за надання гарантій [10]. Крім того, високий рівень інфляції, девальвація національної валюти та ризики, пов'язані з війною, теж будуть враховуватися та підіймати відсоток згаданої комісії.

Отже, отримання транспортного та митного безвізу – безсумнівно велика перемога в контексті як економіки, так і політики. Проте новизна процедури, відсутність достатньої кількості програм консультування та навчання і практичні, суто ринкові складнощі нині показують незначний темп приросту використання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності процедури спільного транзиту. На рівні законодавства додатково мають бути введені стимулюючі заходи, які б спростили вимоги набуття статусу АЕО та зменшили інституційний тиск митниці. Об'єктивність впливу митного безвізу на зовнішньоекономічну діяльність можна буде оцінити вже після стабілізації загальної ситуації та набуття промислового безвізу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Падіння ВВП України за 9 місяців 2022 року оцінюється на рівні 30%. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/padinnia-vvp-ukrainy-za-9-misiatsiv-2022-roku-otsiniuietsia-na-rivni-30>
2. Угода між Україною та Європейським союзом про вантажні перевезення автомобільним транспортом. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-22#Text
3. Конвенція про процедуру спільного транзиту. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-87#Text
4. Митний кодекс України: Закон України № 4495-VI від 13.03.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
5. Більш ніж половина підприємців не мають достатньої інформації про роботу NCTS, – опитування. URL: <http://www.ier.com.ua/ua/institute/news?pid=701>
6. Україна представила перші результати міжнародного застосування NCTS у Брюсселі на засіданні профільної робочої групи. URL: <https://cutt.ly/FNMGEeg>
7. В Україні стартував митний безвіз. URL: <https://mind.ua/publications/20247690-v-ukrayini-startuvav-mitnij-bezviz-vigrayut-persh-za-vse-perevizniki-ale-teper-dovedetsya-turbuvatis>
8. Єдиний державний реєстр авторизованих економічних операторів. URL: <https://cabinet.customs.gov.ua/aeopubliclist>

9. Статус авторизованого економічного оператора допомагає спростити митні перевірки. Як його отримати. URL: <https://forbes.ua/money/status-avtorizovannogo-ekonomicheskogo-operatora-pomogaet-uprostit-tamozhennuyu-rutinu-kak-ego-poluchit-15042021-1389>

10. Реєстр фінансових гарантів (NCTS) станом на 05.09.2022 року. URL: <https://customs.gov.ua/web/content/6988?unique=d281bd4530ff9d7200d5ef5871a599afc7364667&download=true>

Криворука Ольга Степанівна,

*студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського
права і процесу Гофман О. Р.*

ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Конституцією України, гарантується право кожного на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. В подальшому це право деталізується в законах шляхом встановлення процедур реєстрації, отримання дозволів, регламентацією порядку укладання договорів, але одним з найважливішого є закріплення фундаментальних принципів господарювання, відповідно до яких, закріплюється вільний вибір підприємницької діяльності у межах, встановлених законом, не дозволяється втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування їх посадових осіб у відносини в сфері господарювання, якщо воно є незаконним, дозволяється необмежений рух коштів, товарів, послуг на території України та деякі інші принципи, основною метою яких є захист як господарюючих суб'єктів, так і споживачів.

При цьому, в ст. 42 Конституції України закріплено певні зобов'язання в даній сфері оскільки, держава взяла на себе обов'язок забезпечувати захист нормальної конкуренції у підприємницькій діяльності, шляхом встановлення заборон та обмежень щодо використання деяких прав певним суб'єктам; не допускати неправомірне користування монополієм становим на ринку, захищати права споживачів, здійснювати контроль за дотриманням норм якості продукції, надання послуг та виконання робіт [1].

В Україні є досить багато державних органів, які в межах своєї компетенції мають повноваження проводити перевірки суб'єктів гос-